

УДК 711.455 + 711.58

А. Г. Омшанська,
*аспірант кафедри Ландшафтної архітектури
Київського національного університету будівництва і архітектури*

РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ НЕОРГАНІЗОВАНО ВІДПОЧИВАЮЧИХ В ПРИМОРСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ (ЛИПЕНЬ 2012 РОКУ)

Анотація: у статті освітлені основні результати соціологічного обстеження неорганізовано відпочиваючих в приморських населених пунктах як одного з найважливіших інструментів вивчення рекреаційних потреб відпочиваючих. За допомогою проведених анкетних опитувань різних категорій населення з подальшим факторним аналізом отриманих даних, статистичної обробки спеціалізованих періодичних видань та програм розвитку та за допомогою інших методів автором отримано відомості стосовно чотирьох основних аспектів відпочинку, які безпосередньо впливають на формування структури житлово-рекреаційних комплексів: часу, географії, форм проведення, а також сімейно-групової характеристики відпочиваючих.

Ключові слова: неорганізовано відпочиваючі, соціологічне обстеження, житлово-рекреаційний комплекс.

Методи статистичного аналізу, статистичної перевірки гіпотез та аналіз соціологічних опитувань широко застосовуються у процесі дослідження кількісної сторони явища неорганізованої рекреації та характеристики існуючих між її елементами зв'язків та залежностей.

Одним з найважливіших інструментів вивчення рекреаційних потреб відпочиваючих, що дозволив автору отримати відомості стосовно чотирьох основних аспектів відпочинку, які безпосередньо впливають на формування структури житлово-рекреаційних комплексів (часу, географії, форм проведення, а також сімейно-групової характеристики відпочиваючих) є *соціологічні обстеження*, до яких відносяться анкетні опитування різних категорій населення з подальшим факторним аналізом отриманих даних; статистична обробка спеціалізованих періодичних видань, програм розвитку тощо.

Серед перших та найдетальніших анкетних опитувань були «Балтійська анкета», проведена 1962 року у приморських рекреаційних поселеннях Литви та Калінінградської області РРФСР, Пярну та Вису (Естонська РСР) та опублікована В. П. Стаускасом («Градостроительная организация районов и центров отдыха», 1977 р.); «Городская анкета» (А. Шіпайла, В. Стаускас,

Г. Данюлайтіс, 1964-1965 рр.), «Республиканская анкета» (П. Кавалаяускас, К. Куршявічюс, 1972-1973рр.) [1].

Основними статистичними показниками цих анкет було визначення популярних місць відпочинку та причин їх вибору; сезону проведення та тривалості відпочинку; форми відпочинку під час відпустки; кількісного складу та сімейного стану відпочиваючих; побажань щодо екологічної чистоти та естетичних якостей середовища відпочинку, типу рекреаційних закладів тощо [6]. Соціологічні обстеження неорганізовано відпочиваючих проводилися також у Франції, Болгарії, США тощо [2, 3].

Серед сучасних соціологічних обстежень, проведених в Україні та досліджених автором, основними є «Аналітична інформація за результатами маркетингових досліджень споживачів рекреаційних послуг в сегменті неорганізованих відпочиваючих в період літнього курортного сезону 2010 року» (Асоціація курортів Криму, 2010 р.), статистичні дані з «Программы развития и реформирования рекреационного комплекса Автономной Республики Крым на 2012–2013 годы» (Верховна Рада Автономної Республіки Крим, 2011 р.), «Результаты диагностики потенциала развития туризма на Западном побережье Крыма» (Центр Разумкова, Фонд ефективного управління, 2011р.) та інші [4, 5, 6].

Для визначення сучасного стану соціальних потреб неорганізовано відпочиваючих, що є важливим для формування соціально-орієнтованих житлово-рекреаційних комплексів, автором розроблено «Анкету соціальних потреб неорганізовано відпочиваючих» (2012 р.) та за допомогою факторного аналізу (методу класифікації змінних з метою скорочення їх кількості на основі класифікації та визначення структури взаємозв'язків між ними) отримано результати від 125 респондентів з різних професійних (архітектори, містобудівники, економісти) та вікових (19-24, 25-34, 35-70 років) груп.

В результаті проведеного дослідження було отримано дані щодо факторів впливу на вибір місця відпочинку; ступеню урбанізації рекреаційного середовища; вибору закладів відпочинку, їх типу та поверховості; потреб відпочиваючих в закладах громадського обслуговування у комплексах відпочинку тощо (табл. 1-5).

Таблиця 1

Демографічна характеристика неорганізовано відпочиваючих

За основною метою приїзду на приморський курорт:		
пляжний відпочинок з лікуванням та харчуванням у місцевих санаторіях	пляжний відпочинок	інші види відпочинку
5%	94,4%	0,6%

Таблиця 1 (продовження)

Питома вага неорганізовано відпочиваючих за сімейним станом (у літній період року):						
з сім'єю			без сім'ї та дітей			
без дітей	з дітьми	за кількісним складом	з друзями	з родичами	поодинокі	
20%	40%	2 чол.	10,2%	27%	4,3%	8,7%
		3 чол.	20,4%			
		4 чол.	25,8%			
		5 чол.	3,6%			
всього з сім'єю: 60%			всього без сім'ї та дітей: 40%			
Питома вага неорганізовано відпочиваючих за сімейним станом (у зимово-осінній період):						
сімейні пари без дітей та матері з однією дитиною (переважно дошкільного віку)			поодинокі			
30%			70%			

Таблиця 2

Сезонна характеристика неорганізовано відпочиваючих

Вподобання неорганізовано відпочиваючих щодо сезону відпочинку:											
літній період року (травень-вересень)						осінньо-зимовий період (жовтень-квітень)					
84%						16%					
Реальні показники кількості неорганізовано відпочиваючих протягом року у АР Крим:											
літній період року (травень-вересень)					осінньо-зимовий період (жовтень-квітень)						
V	VI	VII	VIII	IX	I	II	III	IV	X	XI	XII
5,3%	10,8%	19,8%	19,8%	12,9%	0,6%	0,8%	2,5%	3,9%	10,8%	9,5%	3,9%
68%					32%						
Ставлення до відпочинку у зимово-осінній період року за умови забезпечення необхідними умовами для комфортного відпочинку (ел-тами інфраструктури, зокрема загальнодоступними басейнами з теплою морською водою, закладами відпочинку, гром. харчування та ін.):											
позитивне				негативне				неоднозначне			
63,4%				28,0%				8,6%			

Таблиця 3

Тривалість відпочинку неорганізовано відпочиваючих

Тривалість відпочинку протягом року:							
Кількість днів	менше 10	10	11-14	15	16-20	21-30	більше 30
%	10	20	60	5	2	2	1
Тривалість перебування неорганізовано відпочиваючих на пляжі:							
а) в цілому за день:							
Кількість годин	до 4-х		4-8		більше 8		
%	4,0		80,5		15,5		
б) залежно від часу доби:							
Кількість годин	до 2-х	3-4	5	більше 5			
I-ша половина дня, %	12,4	67,0	15,7	4,9			
II-га половина дня, %	26,7	59,8	11,1	2,4			

Таблиця 4

Вибір місця проведення відпочинку неорганізовано відпочиваючими

Розподіл неорганізовано відпочиваючих вздовж узбережжя АР Крим:		
Південне узбережжя	Південно-Східне узбережжя	Західне узбережжя
43%	26%	31%
Зони тяжіння неорганізовано відпочиваючих за умови збереження характеру сформованого розселення та матеріально-технічного оснащення приморських населених пунктів:		
міста-курорти (або умови, наближені за рівнем обслуговування до міських)	сільська місцевість	не бачать різниці у середовищі відпочинку
66%	22%	12%
Зони тяжіння неорг. відпочиваючих за умови формування житлово-рекреаційної забудови з урахуванням сучасних вимог до середовища відпочинку в приморських населених пунктах:		
відпочинок в умовах, подібних міським	відпочинок в умовах тихого замиського середовища	характер середовища відпочинку не має значення
1%	66%	33%

Таблиця 4 (продовження)

Основні фактори впливу на вибір середовища відпочинку неорганізовано відпочиваючими:	
фактори	%
природно-кліматичні особливості місцевості (клімат, лікувальні ресурси, наявність загальнодоступних та чистих водойм з пляжами, парків тощо)	18
наявність об'єктів туризму (пам'ятників історії та архітектури, історичної забудови)	12
рівень умов проживання можливість вибору житла, що здається відпочиваючим	16
рівень громадського обслуговування в межах житлово-рекреаційного комплексу	14
рівень громадського обслуговування за межами житлово-рекреаційного комплексу	7
транспортна доступність до місця відпочинку	8
естетичні якості середовища відпочинку (природи, ландшафту тощо)	15
естетичні якості житлово-рекреаційної забудови та рівень благоустрою	10
Вибір неорганізовано відпочиваючими закладу розміщення (тимчасового проживання):	
заклади розміщення	%
житлово-рекреаційні комплекси, сформовані «біфункціональним житлом» (приватними житловими будинками з пансіоном, міні-готелями, віллами з апартаментами тощо)	30
приватні міні-пансіонати та міні-готелі (колективні - більше 30 койко-місць)	10
тип закладу	%
приватні міні-пансіонати та міні-готелі (індивідуальні - до 30 койко-місць)	30
кімнати в індивідуальних житлових будинках-пансіонатах	14
квартири в багатоквартирних житлових будинках	3
не має значення	13
Вподобання неорганізовано відпочиваючих щодо спільного проживання з місцевим населенням у зоні житлово-рекреаційного комплексу	
характер забудови	%
збудова 1-3 пов. біфункціональними будинками з функцією спільного проживання відпочиваючих та місцевого населення (індивідуального та блокованого типу)	20
проживання відпочиваючих окремо в гостьових будинках, розміщених на прибудинковій території місцевого населення у житлово-рекреаційному комплексі	22
проживання відпочиваючих окремо від місцевого населення в зоні забудови 1-пов. бунгало та індивідуальними будинками об'єднаного типу	38
не має значення	20

Таблиця 5

Потреби неорганізовано відпочиваючих в об'єктах інфраструктури
(у межах житлово-рекреаційного комплексу)

Потреба у закладах громадського харчування						
кухня у будинку для самостійного приготування їжі	домашня кухня у хазяїв орендованого житла	столова, фаст-фуд		кафе-бар	ресторан	
12%	21%	25%		23%	19%	
Потреба у закладах торгівлі						
продуктовий магазин	господарський маг.		магазин сувенірів		універсальний маркет	
27%	17%		23%		33%	
Потреба у культурно-розважальних закладах						
кінотеатр	літня сцена	дискотека	Багатофункц. розважальний комплекс	атракціони	екскурсійне бюро та туристично-інформаційний центр	
16%	13%	14%	22%	15%	20%	
Потреба у закладах побутового обслуговування						
пункти побутового обслуговування				пункти профілактика автомобілів (на в'їзді до комплексу)		
60%				40%		
Потреба в об'єктах спортивно-оздоровчого та пляжного обслуговування						
пункти прокату човнів та катамаранів, яхт, елінги	спортивні майданчики та тенісні корти	криті басейни	відкриті басейни	тренажерні зали	сауна	спорт. комплекси (з тренаж. залом та басейном, сауною)
17%	14%	13%	17%	11%	10%	18%

Наведені ці та інші показники соціологічного опитування є надзвичайно важливими для: а) прогнозування місць проведення відпочинку неорганізовано відпочиваючих; б) вибору типів закладів їх розміщення (тимчасового проживання); в) визначення потреб в об'єктах різних видів обслуговування; г) моделювання структури найбільш поширених типів житлово-рекреаційних чарунок.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані для визначення принципів формування приморських житлово-рекреаційних комплексів та моделей їх розвитку.

Література

1. Стаускас В.П. Градостроительная организация районов и центров отдыха / Стаускас В.П. – Л.: Стройиздат, 1977. – 164с.
2. Dumazedier J. Sociologie empirique du Loisir. – Paris, 1974
3. Ключукова Н., Крыстев Т. Человек, его среда и свободное время. – София, 1972.
4. Аналітична інформація за результатами маркетингових досліджень споживачів рекреаційних послуг в сегменті неорганізованих відпочиваючих в період літнього курортного сезону 2010 року. – Громадська організація «Асоціація курортів Криму». – Сімферополь. – 2010 р.
5. Программа развития и реформирования рекреационного комплекса Автономной Республики Крым на 2012–2013 годы / Верховная Рада Автономной Республики Крым. – 2011г.
6. Результаты диагностики потенциала развития туризма на Западном побережье Крыма / Центр Разумкова – Фонд ефективного управління, 2011р.

Аннотация

В статье освещены основные результаты социологического обследования неорганизованно отдыхающих в приморских населенных пунктах как одного из важнейших инструментов изучения рекреационных потребностей отдыхающих. С помощью проведенного автором опроса различных категорий населения с последующим факторным анализом полученных данных, статистической обработки специализированных периодических изданий и программ развития, а также с помощью других методов исследования, были получены сведения о четырех основных аспектах отдыха, влияющих на формирование структуры жилищно-рекреационных комплексов: времени, географии, формах проведения и семейно-групповой характеристике отдыхающих.

Ключевые слова: неорганизованно отдыхающие, социологическое обследование, жилищно-рекреационный комплекс.

Annotation

The article highlights the main results of sociological poll of self-organized holiday-makers in seashore settlements as one of the most important tools of the recreational needs research. By means of poll of various categories of the population followed by a factor analysis of the received data, statistical processing of specialized periodicals and development programs and other methods the author obtains information about the four main aspects of recreation, which have a direct impact on the formation of the structure of housing-and-recreation complexes: time, geography, forms of conduct, as well as family group characteristics of holiday-makers.

Keywords: self-organized holiday-makers, sociological poll, housing-and-recreation complex.